

za oblast zanimiv toliko, kolikor postavlja normo, ki omogoča razlikovati med resničnim in neresničnim, sprejemljivim in nesprejemljivim, normalnim in nenormalnim, učinkovitim in neučinkovitim itn. Drugače rečeno, akreditacija omogoča, da oblast vpelje določen režim resnice diskurzov« (Zarka, 2009a: 120),

s čimer »oblast v vednost vnese red, ki ga lahko upravičeno razumemo kot disciplinarnega« (ibid.) v Foucaultovem pomenu besede, saj vključuje nagrade in kazni. Nagrada je, če se denimo evalvacijski postopek konča z odobritvijo financiranja prijavljenega raziskovalnega projekta, kazen pa, če se konča z zavrnitvijo. Podobno velja za habilitacijski postopek na univerzi, ki je v bistvu tudi evalvacija: pozitivna odločitev habilitacijske komisije je za kandidata nagrada, negativna pa kazen.¹¹ Zarka naredi še korak dalje in pokaže na podobnost evalvacije s psihiatričnimi ekspertizami v pravosodju, ki jih je analiziral Foucault in ki pred sodiščem veljajo za »resnični diskurz in imajo neposreden vpliv na določitev stopnje odgovornosti in s tem na zadano kazen« (ibid.: 121), obenem pa »so v večini primerov osupljive – ne le napačne, ampak že kar groteskne« (ibid.). Tudi diskurzi strokovnjakov, ki izvajajo evalvacije univerz in raziskovalnih inštitutov, so namreč, kot poudarja Zarka, »diskurzi, ki spravljajo v smeh in ki lahko obenem obsodijo celotne sektorje raziskovanja in izobraževanja. Skratka, gre za groteskni diskurz s pretenzijo po resnici, ki ima na področju produkcije in prenosa vednosti veljavo zakona« (ibid.). Prav to je za Zarko evalvacija. Grotesknost se na primer pojavi, »ko ekspertize ne podajajo zgolj presojo o veljavnosti trenutnih, ampak tudi prihodnjih raziskav – ko prepoznavajo 'obetajotče teme'. Strokovnjaki-evalvatorji niso nastavljeni – z dekretom ministrstva ali le s kooptacijo – le kot bolj učeni od učenjakov, ampak tudi kot vedeževalci, ki /.../ vidijo, kaj bo cenjeno v prihodnosti« (ibid.).

Navedena analiza je pomembna, ker nam jasno pokaže, »kako – skozi evalvacijo – oblast samo sebe postavlja kot oblast, za katero se predpostavlja, da ve« (ibid.: 122). Na ta način, da ustvarja iluzijo o posesti ve-

11 Že samo iz teh primerov lahko vidimo, kako veliko moč imajo evalvatorji, pa naj gre za ustanove ali posameznike. V njihovih rokah je usoda univerzitetnih učiteljev in raziskovalcev, fakultetnih oddelkov, raziskovalnih skupin in celih univerz. Spomnimo se samo, kakšen vpliv so imele nanje razne nacionalne agencije za evalvacijo, s tem ko so uvedle vrednotenje kakovosti raziskovalnega dela na podlagi bibliometričnih kazalcev, ali pa tuja ustanova, ki je naredila lestvico najboljših univerz na svetu na podlagi meril kakovosti, ki jih je sama postavila. V obeh primerih je bil odziv tistih, ki so bili objekt takšnih evalvacijskih postopkov, po svoje razumljiv, a hkrati tudi presenetljiv. Prav osupljivo je namreč, koliko znanstvenikov in univerzitetnih učiteljev vse bolj in bolj presoja svojo vrednost glede na število svojih publikacij ali citatov in kako nekritično so »avtonomne« univerze prevzele Šanghajske kriterije kot merilo lastne kvalitete in se jim začele vneto prilagajati.